

Кузьмочка І.
студент юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету

Науковий керівник:
к. ю. н., доц., доктор права УВУ,
завідувач кафедри теорії та історії
держави і права ЗУНУ, академік академії
політико-правових наук України,
Заслужений юрист України
Кравчук М. В.

ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО В ПЕРІОД ЗУНР

Постановка проблеми. Процес державотворення важливий аспект, який повинен знати кожен громадянин власної країни. Українська держава пережила багато подій, пройшла багато етапів державного будівництва, щоб побудувати незалежну, демократичну, соціальну, правову державу. Як зазначив М. В. Кравчук: «Одне з важливих завдань буття і генезису Української держави – це створення власної Армії, на що уже було звернено увагу в попередніх авторських наукових працях. На значимість власних збройних сил, підкреслив автор, вказав генерал-хорунжий Армії УНР В. Петрів (у 1919 р. – військовий міністр УНР): «Держава – це територія + народ + військо». Тут проголошена виняткова вагомість Армії як однієї із трьох основних складових, рис держави» [2, с. 26]. Основною обраною науковою розробки є історико-правовий аналіз законодавчого закріплення державного будівництва в період Західноукраїнської Народної Республіки.

Стан дослідження. Наукове опрацювання даної теми знайшло висвітлення у дослідженнях вчених: О. Вівчаренка, І. Дацківа, С. Дерев'янка, М. Кравчука, М. Кузишин, А. Панчука, О. Реєнта, О. Ситника, І. Терлюка, Б. Тищика.

Мета дослідження. З'ясувати етапи і зміст законодавчої діяльності та—практики державного будівництва в період Західноукраїнської Народної Республіки.

Завдання дослідження. Висвітлити особливості державного будівництва Західноукраїнської республіки та її законодавче закріплення.

Виклад матеріалу. Західноукраїнська Народна Республіка (далі – ЗУНР) залишила помітний слід у процесі розвитку української національної державності. Вперше після Галицько-Волинської доби Захід отримав національну незалежність. У період ЗУНР відбувалися активні

зовнішньополітичні процеси, об'єднання ЗУНР і УНР, була створена дієздатна Українська Галицька Армія, реформування системи освіти, охорони здоров'я, законодавчо закріплено основи державного розвитку.

За твердженням М. Кравчука: «Особливою подією в історії України стало возз'єднання Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки в єдину Українську Народну Республіку. 22 січня 1919 року у Києві було проголошено «Акт Злуки». ЗУНР увійшла соборну Україну як Західна область Української Народної Республіки (ЗОУНР)» [3, с. 195].

Важливим кроком до будівництва держави було, як я вже зазначив, створення дієздатної Української Галицької Армії. Як стверджує М. В. Кравчук: «Збройні формування Українських січових стрільців на чолі з Д. Вітовським стали рушійною силою, основою у створенні української держави на західних землях України. Саме їхніми зусиллями закладений фундамент формування національної, державницької свідомості українців, що реально дало можливість проголосити власну державу» [2, с. 26]. На мою думку, створення постійної армії є фундаментальний крок до створення суверенної держави. Тому що, оборона – це один з найважливіших функцій держави, яка захищає як від внутрішніх так і від зовнішніх загарбників.

Наступним, не менш важливим кроком є прийняття 15 лютого 1919 року Закону Західноукраїнської Республіки «Про мови на її території», де було закріплено, що використання мови у зовнішньому і внутрішньому урядуванні державних влад та урядів, публічних інститутів і державних підприємств у Західній обласні Української Народної Республіки Українська Національна Рада постановила вважати державною мовою українською [1, с. 105-106]. Отже, цей Закон надав статус українській мові –державної на всій території ЗУНР. Тим самим проводивши українізацію, зміцнивши свідомість народу, зміцнилася і держава. Було також прийнято законодавчі акти про перехід судочинства на українську мову, завдячуючи цьому, як прості громадяни, так і посадові особи були зобов'язані здійснювати свою діяльність, та й загалом розмовляти виключно українською державною мовою.

Були прийняті рішення щодо створення державних установ, розвитку промисловості, будівництва доріг та інших інфраструктурних об'єктів. ЗУНР також намагалася залучити зовнішню допомогу та укласти міжнародні угоди для підтримки своїх зусиль у державному будівництві. Державне будівництво в період ЗУНР було викликом у суворих умовах політичної та соціально-економічної нестабільності. Незважаючи на обмежені ресурси та складність завдань, ЗУНР намагалася створити ефективну систему управління, розвивати економіку та поліпшувати життя населення. Це вимагало компромісів, співпраці та креативних рішень. У цей період було покладено основи для подальшого розвитку української державності та державного будівництва. Незважаючи на труднощі, ЗУНР досягла певних успіхів у

державному будівництві. Було проведено реформи управління, що сприяли покращенню державного апарату та ефективному виконанню функцій держави. Крім того, було розроблено програми економічного розвитку, спрямовані на залучення інвестицій та розвиток промисловості, сільського господарства та інших галузей. У сфері інфраструктури було покладено основи для розвитку транспортної системи, будівництва доріг, залізниць та інших важливих об'єктів. Такі проекти сприяли забезпеченню зручного сполучення між регіонами ЗУНР та покращенню умов життя населення.

Ще одним важливим кроком для формування єдиної держави стало утворення судової системи. На перший період ЗУНР залишає попередню судову систему, але згодом у лютому 1919 року Державне секретарство судових справ отримало доручення провести судову реформу. Наслідком цієї реформи було розподіл території ЗУНР на 12 судових округів і 130 судових повітів. Згодом було прийнято ще ряд таких законів як Закон «Про скорочення підготовчої суддівської служби» скоротив термін стажування суддів з трьох до двох років, Закон «Про тимчасове припинення суду присяжних» який виник у зв'язку з умовами воєнного часу.

Таким чином можна ще стверджувати, що підґрунтям для державотворчого процесу стало також законодавча діяльність ЗУНР.

За твердженням Б.Тищика і О.Вівчаренка: «На перший план висувалася потреба змінити старі закони, які мали цілі охорону австрійської держави. Виходячи з цього, усіх попередніх суддів, які не скомпрометували себе антинародною, антиукраїнською діяльністю і які зобов'язались служити українському народові та державі і склали про це відповідну присягу, власті ЗУНР залишали на своїх посадах» [4, с. 40].

Невід'ємною складовою для будь-якої держави є громадянство. Таким чином 8 квітня 1919 р. було прийнято закон «Про право громадянства Західної області УНР і правовий статус чужоземців», який передбачав те, що будь-яка особа, яка належала до будь-якої селянської чи міської общини, вважалася громадянином УНР.

Та найважливішим, що було зроблено у державотворенні це вироблено конституційне законодавство. За твердженням Б.Й. Тищика: «На засіданні верховного органу влади ЗУНР – УН Ради – 13 листопада було прийнято Тимчасовий Основний закон держави, доповнений конституційними законами 16.XI.1918, 4.1., 15.11. та 18.IV.1919 р., де були визначені головні принципи державного ладу, внутрішньої і зовнішньої політики держави. Тимчасовий Основний закон складався з п'яти артикулів» [5].

Висновок. Отже, Західноукраїнська Народна Республіка своєю законодавчою діяльністю, зуміла закріпити основи національної державності на західних землях України. Доказом цього є те, що у державі запроваджено громадянство, сформовані збройні сили (УГА), сильна судова система, законодавча система, державна мова.

Запроваджені заходи свідчать, що вище вказані характерні риси держави цілком притаманні Західноукраїнській Народній Республіці.

Список використаних джерел

1. Закон Західноукраїнської Республіки «Про мови на її території» від 15.02.1919. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х томах . Навч. посіб. для студ. ЗВО. За заг. ред. В.Д. Гончаренка. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Т.2: Лютий 1917 р.– 1996 р./ Уклад. В.Д. Гончаренко, А.Й. Рогожин, О.Д. Святоцький. К. Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 728с.
2. Кравчук М.В. Армія в державотворенні західноукраїнської народної республіки: організаційно-правові основи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. №3. С. 25-30.
3. Кравчук М.В. Правові основи будівництва Національних Збройних Сил України в 1914-1993 рр. (Орг-я. структура, штати): Історико–правове дослідження. Івано-Франківськ: Вид. “Плай”; Коломия: видавничо-поліграфічне товариство “Вік”, 1997. 292 с.
4. Тищик Б.Й., Вівчаренко О.А. Західноукраїнська Народна Республіка 1918-1923 рр. (До 75-річчя утворення і діяльності), Коломия: Світ, 1993, 120 с.
5. Тищик Б.Й. Конституційне законодавство Західноукраїнської Народної Республіки, URL. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/22778/1/280-283.pdf> (дата звернення 4 травня 2023 року).
6. Ухач В.З. Історія держави і права України: Навчальний посібник (конспекти лекцій). Тернопіль: Вектор. 2018. 378 с.

Левицький Р.
*студент юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету*

*Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри
безпеки та правоохоронної
діяльності ЗУНУ
Колесніков А. П.*

ВІДКРИТІ ДАНІ В СИСТЕМІ ПРАВА

Відкриті дані відіграють важливу роль у побудові інформаційного суспільства. І питання, щодо використання даних у системі права стає дедалі актуальнішими в порівнянні з попередніми роками. У цьому контексті, Україна бажає увійти в трійку світових лідерів за рівнем